

СТАТИЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Анотація. У статті запропоновано матрицю «рентабельність і грошова віддача», апробовано її для п'яти підприємств легкої промисловості, що дало змогу визначити напрями підвищення ефективності використання прямих іноземних інвестицій.

Ключові слова. Інвестиція, інвестиційний процес, прями іноземні інвестиції, статична оцінка, ефективність.

O. P. SVIDER

Kamjanets-Polilsky Ivan Ohienko National University, Kamjanets-Podilsky

STATIC ESTIMATION OF EFFICIENCY OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT AT LIGHT INDUSTRY ENTERPRISES

Abstract – The aim of the research – to probe the matrix «profitability and money return» as one of the components of static approach to the estimation of efficiency of direct foreign investment at the enterprises.

The approaches to the creation of models of the estimation of efficiency of direct foreign investment at the enterprises are observed. The matrix of estimation of efficiency of DFI at the light industry enterprises is formulated and the proposed matrix is probed at five enterprises. The use of matrix «profitability and money return» gives a possibility to define the key tendencies of rising the efficiency of direct foreign investment at light industry enterprises, which were under investigation.

According to the results of the estimation with the help of matrix, the key tendencies of rising the efficiency of direct foreign investment for every specific investigated economic entity are substantiated.

Keywords: investment, investment process, direct foreign investment, static estimation, efficiency.

Актуальність теми дослідження. Легка промисловість України потребує залучення інвестиційних ресурсів з усіх джерел у зв'язку з рядом проблем у галузі. Проте недостатня розробка дієвого управлінського інструментарію для забезпечення достовірної оцінки ефективності прямого іноземного інвестування на підприємствах легкої промисловості перешкоджає покращенню інвестиційного бізнес клімату у галузі. реалізації адекватних управлінських рішень в системі менеджменту підприємства з метою досягнення його довгострокового економічного розвитку.

Аналіз досліджень з даної теми. Питанням розвитку та регулюванням іноземного інвестування присвячені праці Р. Алібера, Р. Вернона, М. Кессона, Р. Мандела, Б. Оліна, Е. Хекшера, Т. Хорста, Ф. Шнейдера, Й. Шумпетера,. В Україні проблематикою інвестування загалом займаються І. А. Бланк, М. П. Войнаренко, Б. В. Губський, І. І. Д'яконова, А. А. Пересада, А. С. Степаненко, Н. А. Хрущ. Розробкою методик оцінки ефективності прямого іноземного інвестування у промислові підприємства займаються О. С. Арапов, М. І. Бондар, В. Н. Гавва, В. В. Лук'янова, Н. І. Непогодіна

Мета дослідження. Апробувати матрицю "рентабельність і грошова віддача" як одного із складової статичного підходу до оцінки ефективності використання прямих іноземних інвестицій (ПІІ) на підприємствах.

Виклад основного матеріалу. Для оцінки ефективності використання прямих іноземних інвестицій на підприємствах легкої промисловості використовують два базових підходи до побудови моделей відповідної оцінки – статичний і динамічний З урахуванням вище розглянутого інструментарію проведення оцінки ефективності прямого іноземного інвестування на підприємствах легкої промисловості можна виділити два підходи (рис. 1).

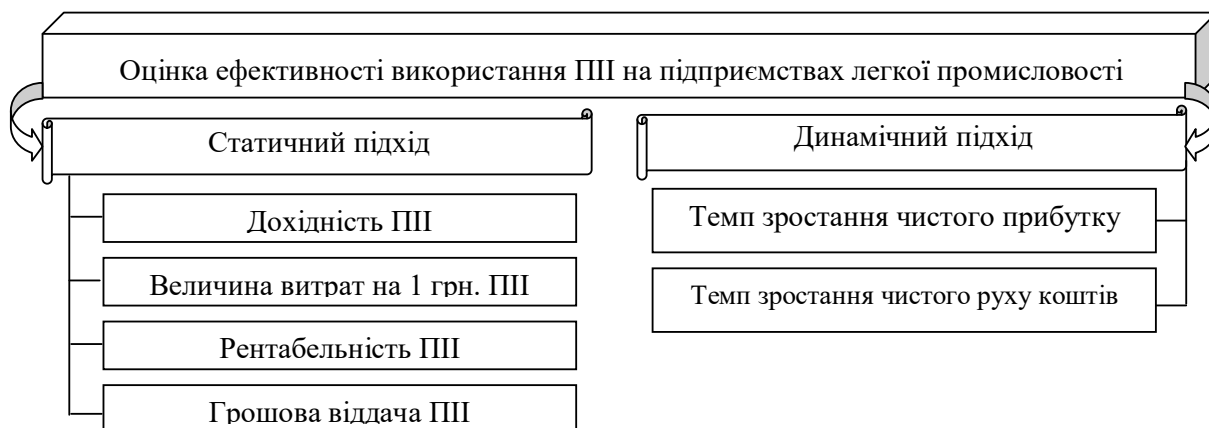

Рис. 1. Підходи до побудови моделей оцінки ефективності використання прямих іноземних інвестицій на підприємствах
Джерело: згруповано автором.

У рамках статичного підходу побудуємо матрицю «рентабельність і грошова віддача».

Зазначимо, що рівень рентабельності та грошової віддачі відображає ступінь та наявні резерви підвищення ефективності використання прямих іноземних інвестицій на підприємствах легкої промисловості. Тоді як одночасне врахування даних критеріїв дає змогу здійснити комплексну оцінку ефективності використання прямих іноземних інвестицій у процесі господарської діяльності суб'єктів господарювання легкої промисловості шляхом побудови та раціонального застосування відповідного управлінського інструмента, яким є сформована матриця оцінки (рис.2).

Грошова віддача прямих іноземних інвестицій, ГВПІІ	Рентабельність (збитковість) прямих іноземних інвестицій, РПІІ	
	Рентабельність ПІІ	Збитковість ПІІ
Позитивна грошова віддача ПІІ	Зона 1 (ефективне використання ПІІ)	Зона 2 (задовільно ефективне використання)
Негативна грошова віддача ПІІ	Зона 3 (низько ефективне використання ПІІ)	Зона 4 (неефективне використання ПІІ)
Ключові напрями підвищення ефективності використання ПІІ	<i>Зона 1 – забезпечення утримання та підвищення РПІІ, ГВПІІ</i>	<i>Зона 2 – забезпечення стійкого підвищення РПІІ, підвищення (утримання) ГВПІІ</i>
	<i>Зона 3 – забезпечення стійкого підвищення ГВПІІ, підвищення (утримання) РПІІ</i>	<i>Зона 4 – забезпечення стійкого підвищення РПІІ, ГВПІІ</i>

Рис. 2. Матриця оцінки ефективності використання прямих іноземних інвестицій на підприємствах легкої промисловості
Джерело: побудовано автором.

Безперечно, найважливішою перевагою запропонованої матриці для управлінського персоналу є можливість не лише проведення достовірної оцінки ефективності процесу використання прямих іноземних інвестицій, але й визначення ключового напрямку підвищення ефективності даного процесу з метою забезпечення дієвого управління. Застосування даної матриці менеджерами на підприємствах дає змогу забезпечити наступні переваги:

- здійснити достовірну комплексну оцінку ефективності використання прямих іноземних інвестиційних ресурсів на суб'єктах господарювання;
- оперативно визначити основні резерви підвищення ефективності та забезпечення раціонального використання прямих іноземних інвестицій та забезпечити їх дієву реалізацію;
- удосконалити інструментарій та підвищити якість управління використанням прямих іноземних інвестицій на підприємствах легкої промисловості;
- сформувані важливу інформаційно-аналітичну базу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо підвищення ефективності використання іноземних інвестиційних ресурсів на підприємстві, зростання рівня його прибутковості, платоспроможності, фінансової рівноваги для забезпечення стійкого економічного розвитку суб'єкта господарювання легкої промисловості.

Здійснено апробацію запропонованої матриці для проведення оцінки ефективності використання прямих іноземних інвестицій на п'яти підприємствах легкої промисловості протягом 2008-2012 рр. (табл. 1, 2).

Таблиця 1

Рентабельність і грошова віддача за видами економічної діяльності на підприємствах легкої промисловості

Напрямок	Показник за видом економічної діяльності	Середнє значення показника				
		ПАТ «Горинь»	ПАТ «Славутська суконна фабрика»	ЗАТ «Хмельницьк-легпром»	ПАТ «Володарка»	ПАТ «Хмельницька швейна фабрика «Лілея»
Рентабельність (збитковість) ПІІ	основна	143,72	-75,78	-75,78	187,52	66,21
	операційна	9,88	-159,46	-159,46	118,95	53,61
	інвестиційна	-467,59	429,80	429,80	-65,90	-28,64
	фінансова	269,12	-20,58	-20,58	-23,47	0,42
	звичайна діяльність до оподаткування	-72,00	-85,85	-85,85	22,96	30,69
	господарська діяльність	-84,58	-86,48	-86,48	1,55	1,11
Грошова віддача ПІІ	операційна	-0,31	-1,28	-1,28	-0,15	0,05
	інвестиційна	-0,51	2,17	2,17	-1,55	-0,98
	фінансова	0,67	-0,24	-0,24	-0,13	-
	господарська діяльність	-22,30	0,10	0,10	0,09	-0,92

Примітка. «-» - показник неможливо розрахувати

Джерело: побудовано на підставі даних фінансової звітності підприємств легкої промисловості, [1, с. 22-23]

Таблиця 2

Оцінка ефективності використання прямих іноземних інвестицій на підприємствах легкої промисловості на основі використання матриці «рентабельність і грошова віддача»

Підприємство	2008	2009	2010	2011	2012
ПАТ «Горинь»	Низько ефективне використання ПІІ	Неефективне використання ПІІ	Ефективне використання ПІІ	Неефективне використання ПІІ	Низько ефективне використання ПІІ
ПАТ «Славутська суконна фабрика»	Ефективне використання ПІІ	Низько ефективне використання ПІІ	Низько ефективне використання ПІІ	Ефективне використання ПІІ	Задовільно ефективне використання ПІІ
ЗАТ «Хмельницьк-легпром»	Низько ефективне використання ПІІ	Низько ефективне використання ПІІ	Ефективне використання ПІІ	Низько ефективне використання ПІІ	Низько ефективне використання ПІІ
ПАТ «Володарка»	Ефективне використання ПІІ	Ефективне використання ПІІ	Низько ефективне використання ПІІ	Ефективне використання ПІІ	Низько ефективне використання ПІІ
ПАТ «Хмельницька швейна фабрика «Лілея»	Ефективне використання ПІІ	Низько ефективне використання ПІІ	Ефективне використання ПІІ	Не-ефективне використання ПІІ	Не-ефективне використання ПІІ

Примітка. ПІІ – прямі іноземні інвестиції; РПІІ- рентабельність прямих іноземних інвестицій; ГВПІІ – грошова віддача прямих іноземних інвестицій.

Джерело: побудовано автором.

Таблиця 3

Ключові напрями підвищення ефективності використання ПІІ на підприємствах легкої промисловості на основі використання матриці «рентабельність і грошова віддача»

Підприємство	2008	2009	2010	2011	2012
ПАТ «Горинь»	Забезпечення стійкого підвищення ГВПІІ, підвищення (утримання) РПІІ	Забезпечення стійкого підвищення РПІІ, ГВПІІ	Забезпечення утримання та підвищення РПІІ, ГВПІІ	Забезпечення стійкого підвищення РПІІ, ГВПІІ	Забезпечення стійкого підвищення ГВПІІ, підвищення (утримання) РПІІ
ПАТ «Славутська суконна фабрика»	Забезпечення утримання та підвищення РПІІ, ГВПІІ	Забезпечення стійкого підвищення ГВПІІ, підвищення (утримання) РПІІ	Забезпечення стійкого підвищення ГВПІІ, підвищення (утримання) РПІІ	Забезпечення утримання та підвищення РПІІ, ГВПІІ	Забезпечення стійкого підвищення РПІІ, підвищення (утримання) ГВПІІ
ЗАТ «Хмельницьк-легпром»	Забезпечення стійкого підвищення ГВПІІ, підвищення (утримання) РПІІ	Забезпечення стійкого підвищення ГВПІІ, підвищення (утримання) РПІІ	Забезпечення утримання та підвищення РПІІ, ГВПІІ	Забезпечення стійкого підвищення ГВПІІ, підвищення (утримання) РПІІ	Забезпечення стійкого підвищення ГВПІІ, підвищення (утримання) РПІІ
ПАТ «Володарка»	Забезпечення утримання та підвищення РПІІ, ГВПІІ	Забезпечення утримання та підвищення РПІІ, ГВПІІ	Забезпечення стійкого підвищення ГВПІІ, підвищення (утримання) РПІІ	Забезпечення утримання та підвищення РПІІ, ГВПІІ	Забезпечення стійкого підвищення ГВПІІ, підвищення (утримання) РПІІ
ПАТ «Хмельницька швейна фабрика «Лілея»	Забезпечення утримання та підвищення РПІІ, ГВПІІ	Забезпечення стійкого підвищення ГВПІІ, підвищення (утримання) РПІІ	Забезпечення утримання та підвищення РПІІ, ГВПІІ	Забезпечення стійкого підвищення РПІІ, ГВПІІ	Забезпечення стійкого підвищення РПІІ, ГВПІІ

Примітка. ПІІ – прямі іноземні інвестиції; РПІІ- рентабельність прямих іноземних інвестицій; ГВПІІ – грошова віддача прямих іноземних інвестицій.

Джерело: побудовано автором.

Так, за результатами проведеної оцінки найбільш ефективно використання прямих іноземних інвестицій у процесі господарської діяльності забезпечили менеджери ПАТ «Володарка» (2008-2009 рр., 2011 р.) за рахунок досягнення прибутковості та грошової віддачі (рис. 1) від використання іноземних фінансових ресурсів (табл. 1). Менш раціональним був процес використання прямих іноземних інвестицій у ПАТ «Славутська суконна фабрика», де найбільш успішними були 2008 та 2011 рр. за підсумками яких підприємство характеризувалося рентабельністю та грошовою віддачею (рис. 1) прямих іноземних інвестицій (табл. 1). Ефективне використання прямих іноземних інвестиційних ресурсів спостерігалось у ПАТ «Хмельницька швейна фабрика «Лілея» протягом 2008 р., 2010 р., яке потім стрімко змінилося та трансформувалося у неефективний процес використання інвестиційних ресурсів (2011-2012 рр.) внаслідок збитковості та негативної грошової віддачі використання прямих іноземних інвестицій (рис. 1) у господарській діяльності ПАТ «Хмельницька швейна фабрика «Лілея» (табл. 1).

Використання матриці «рентабельність і грошова віддача» дало змогу визначити ключові напрями підвищення ефективності використання прямих іноземних інвестицій на досліджуваних підприємствах легкої промисловості (табл. 3).

Таким чином, результати оцінки ефективності використання прямих іноземних інвестицій на досліджуваних підприємствах легкої промисловості чітко відображають наявні основні проблеми, зокрема необхідність раціоналізації величини витрат, структури джерел фінансування, підвищення ефективності господарського процесу, рівня прибутковості, платоспроможності, фінансової стійкості та безпеки підприємств в сучасних умовах нестабільності та значних ризиків бізнес середовища.

Висновки. За результатами оцінки з використанням матриці «рентабельність і грошова віддача» було обґрунтовано для кожного конкретного досліджуваного суб'єкта господарювання ключові напрями підвищення ефективності використання прямих іноземних інвестицій, реалізація яких сприяє успішному вирішенню вище зазначених проблем та створює необхідні передумови для стійкого підвищення рівня прибутковості, платоспроможності, фінансової стійкості підприємства та досягнення його довгострокового економічного зростання.

Література

1. Лук'янова В. В. Діагностика фінансових результатів діяльності підприємства / В. В. Лук'янова // Вісник Технологічного університету Поділля. Економічні науки. – 2005. – № 5, т. 2, ч. 2. – С. 20–24.
2. Гавва В. Н. Потенціал підприємства: формування та оцінювання : навч. посібник / В. Н. Гавва, Е. А. Божко. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 224 с.
3. Непогодіна Н. І. Формування компонентної структури і оцінка рівня інноваційно-інвестиційного потенціалу промислового підприємства / Н. І. Непогодіна, М. А. Йохна // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2008. – № 5, т. 2. – С. 157-163.
4. Бондар М. І. Стан та вдосконалення аналізу ефективності інвестицій / М. І. Бондар // Економіка та держава. – 2008. – № 2. – С. 8-11.

References

1. Luk'yanova V. V. Diagnosty`ka finansovy`x rezul'tativ diyal'nosti pidpry`yemstva / V. V. Luk'yanova // Visny`k Tekhnologichnogo universy`tetu Podillya. – 2005. – № 5. – Ch. 2. – T. 2. – S. 20–24. [In Ukrainian]
2. G'avva V. N. Potencial pidpry`yemstva: formuvannya ta ocynuyuvannya : [navchal'ny`j posibny`k] / V. N. Gavva, E. A. Bozhko. – K. : Centr navchal'noyi literatury`, 2004. – 224 s. [In Ukrainian]
3. Nepogodina N. I. Formuvannya komponentnoyi struktury` i ocinka rivnya innovacijno-investy`cijnogo potencialu promy`slovogo pidpry`yemstva / N. I. Nepogodina, M. A. Joxna // Visny`k Xmel'ny`cz'kogo nacional' nogo universy`tetu. – 2008. – № 5. – T. 2. – S. 157-163. [In Ukrainian]
4. Bondar M. I. Stan ta vdoskonalennya analizu efekty`vnosti investy`cij / M. I. Bondar // Ekonomika ta derzhava. – 2008. – № 2. – S. 8-11. [In Ukrainian]

Рецензія/Peer review : 14.5.2014 р.

Надрукована/Printed : 16.8.2014 р.

Рецензент: д.е.н., проф. Войнаренко М. П.